

Slutrapport

Projekt/Förstudie: Brännbergs historia, nu tillgängliga resurser och näringsliv, som plattform för en hållbar utveckling

Projektägare

Kreativa Byar i Norrbotten Ekonomisk förening

Rapporteringsperiod

2024-03-01 -- 2025-06-30

Ärende-ID

Nyps 20364740

Kontaktperson

Birgitta Strömgren & Cecilia Wahlberg Roslund

Webbadress/social media för projektet

www.facebook.com/brannberg

<https://www.kreativabyar.se/projekt>

<https://cewaro.se/forstudie-brannbergs-historia-nu-tillgangliga-resurser-och-naringsliv-som-plattform-for-en-hallbar-utveckling/>

Genomförda aktiviteter och resultat inom respektive arbetspaket

AP1 Inventera, dokumentera, sammanfatta historien

Insamling och bearbetning av historiskt material, text och bilder, har pågått löpande under hela projektperioden. Kontakt har tagits med äldre personer som har rötterna i bygden samt med olika arkiv och museer, tex Bodens Kommunarkiv, Boden-Överluleå forskarförening, Älvsbyns forskarförening, Hushållningssällskapets arkiv i Luleå, Riksarkivet och Domänverkets arkiv i Härnösand, historiker Uno Westerlund, Arkivcentrum/Folkrörelsearkivet i Luleå, Piteå Museum och Norrbottens Museum.

Undersökning om regler och hantering av upphovsrätt gällande foton från gamla böcker som tex Gods & Gårdar 1942 har genomförts. Affischer, utställningsmaterial och digitala presentationer har sammanställts till de två visningar som genomförts i juli 2024 och mars 2025. Insamlat material har också lagrats för att kunna utformas till en bok om bygdens historia 1850-1950 vid ett senare tillfälle.

AP2 Presentera insamlat material via webb/rapport/utställning/event

15 maj startades en Facebooksida för projektkommunikation och utlägg av historiskt material, se www.facebook.com/Brannberg.

19 juli 2024 genomfördes en Historiedag i byns missionshus som fyller 100 år. Historien för perioden 1850-1950 presenterades på storbildsskärm och med utställningsmaterial runt om i lokalen. Samtidigt insamlades mer material från deltagarna. En lyckad dag med 50 deltagare som fyllde huset med glädje och liv!

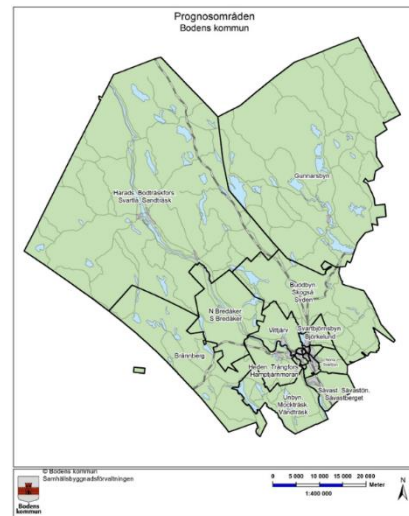
AP3 Inventera boende, företagare, fastighetsägares intressen

AP4 Inventera lokala tillgängliga resurser som lokaler och mark

Brännbergs invånare bestod 2024 av 123 personer som var folkbokförda här, varav ca 40% är kvinnor. Utöver dessa finns många ägare av hus och fritidshus som också spenderar mycket tid i området. 2024 fanns det 11 barn och ungdomar i åldern 0-15 år, en glädjande ökning med 3 sedan året innan.

Kommunens befolkningsprognos daterad 2025-04-04 pekar på en marginell ökning i Brännberg, se:

<https://www.boden.se/samhalle-utveckling/kartor-och-gis/befolkning-och-befolkningsutveckling>

2.7.3 Resultat delområdesprognos

Tab 5. Sammanfattning, befolkningsprognos, delområden, 2024–2035.

														Förändring		Förändring (%)	
Nr	Prognosområde	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2024-2030	2024-2035	2024-2030	2024-2035
1	Lundagård/Sveafältet	2 032	2 160	2 412	2 669	2 857	3101	3187	3198	3205	3206	3206	3212	👆 1 155	👆 1 180	57%	58%
2	Sanden	2 343	2 348	2 357	2 360	2 363	2370	2392	2411	2408	2397	2385	2374	👆 49	👇 31	2%	1%
3	Prästholmen	2 147	2 187	2 208	2 312	2 360	2411	2406	2404	2399	2391	2385	2382	👆 259	👆 235	12%	11%
4	Central Ö	2 261	2 234	2 209	2 259	2 437	2757	2865	2861	2867	2872	2890	2912	👆 604	👆 651	27%	29%
5	Central V	1 295	1 393	1 474	1 504	1 533	1632	1727	1755	1782	1807	1832	1860	👆 432	👆 565	33%	44%
6	Torpgrådan	2 467	2 459	2 455	2 453	2 452	2575	2692	2734	2723	2706	2690	2675	👆 225	👆 208	9%	8%
7	N Svartbyn	512	508	505	501	497	493	716	937	1152	1527	1681	1832	👆 204	👆 1 320	40%	258%
8	Fagnäs	1 846	1 837	1 832	1 831	1 831	1831	1825	1940	2017	2088	2158	2226	👇 -21	👆 380	-1%	21%
9	Svartbjörnsbyn	1 274	1 267	1 260	1 256	1 249	1242	1231	1220	1207	1194	1182	1168	👇 -43	👇 -106	-3%	-8%
10	Bodsvedjan	826	825	839	850	852	853	851	849	846	842	838	834	👆 25	👉 8	3%	1%
11	Heden	1 919	1 898	1 878	1 881	1 889	1922	1919	1895	1869	1840	1810	1781	👉 0	👇 -138	0%	-7%
12	Vittjärn	854	855	859	863	865	867	865	862	859	853	848	844	👆 11	👉 -10	1%	-1%
13	Sävast	3 698	3 727	3 773	3 885	3 999	4180	4461	4628	4790	4936	4953	4975	👆 763	👆 1 277	21%	35%
14	Skogså	854	851	849	848	846	843	838	833	828	820	813	807	👉 -16	👉 -47	-2%	-6%
15	Gunnarsbyn	556	551	546	541	537	532	526	521	515	509	503	498	👉 -30	👇 -58	-5%	-10%
16	Unbyn	856	849	854	860	870	865	858	850	842	832	822	813	👉 2	👇 -43	0%	-5%
17	Brännberg	123	125	126	126	127	126	126	125	125	124	123	122	👉 3	👉 -1	2%	-1%
18	Bredåker	855	853	853	853	853	853	850	846	841	835	828	821	👉 -5	👉 -34	-1%	-4%
19	Edefors	1 300	1 287	1 279	1 274	1 269	1265	1257	1252	1244	1234	1225	1216	👉 -43	👉 -84	-3%	-6%
	Restfödda	31	35	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	👉 10	👇 15	32%	48%
	Hela kommunen	28 049	28 248	28 603	29166	29727	30760	31633	32163	32562	33055	33218	33398	3 584	5 349	13%	19%

Enligt kommunens statistiker bygger prognosens antaganden på en så kallad kohortframskrivning, vilket innebär att de undersöker tidigare trender för befolkningen i området (sett till kön och ålder) när det gäller till exempel dödstal, födelsetal, inflyttning och utflyttning för att göra framskrivningen.

Viktigt att komma ihåg är att en prognos är en prognos. Framtida utfall kan påverkas av vilka insatser som görs för att utveckla attraktivitet och locka utvalda målgrupper att flytta till området.

2 september 2024 skickades ett mejl till Landsbygdsrådets ordförande med fråga om hur kommunens handlingsplan ser ut för att uppnå mål och vision i den strategiska planen för 2025-2027, särskilt för Brännbergsområdet? ([Strategisk plan och budget | boden.se](#))

I mejlet belystes också vikten av likvärdig samhällsservice, grundförutsättningarna som handlar om barnomsorg, kollektivtrafik med tåg- och bussförbindelser, mobiltäckning, vägstandard, digital uppkoppling via fiberkabel/internet mm. Kommunens karta för barnomsorg visar ingen sådan finns i sydvästra delen av kommunen.

Mejlet skickades inför Landsbygdsrådets möte som skulle hållas i Brännbergs byalokal 10 september. Brevet informerade också om den planerade näringslivsdagen i byn 8 oktober och att svar önskades innan dess. Tyvärr kom varken inbjudan till Landsbygdsrådet eller något svar under hösten.

Utvecklingsområden och mål för verksamheten

Genom visionen beskrivs bilden av det framtida Boden som en varm och välkomnande plats. För att lyckas uppnå visionen och skapa ett attraktivt Boden har ett antal områden identifierats som särskilt viktiga att utveckla. Dessa utvecklingsområden utgår från en omfattande omvärldsbevakning där hänsyn tagits till bland annat trender och utredningar/undersökningar och där medborgarnas behov och önskemål omhändertagits. Områdena är följande:

- Livsmiljö
- Offentliga rummet
- Näringsliv och kompetensförsörjning
- Infrastruktur

Inom respektive utvecklingsområde preciseras prioriterade målsättningar i form av mål och kommungemensamma framgångsfaktorer. Mål markerade med är verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning och mål markerade med är miljömål kopplade till inriktningstexterna i den plan som hanterar de lokala miljömålen.

4 april 2025 kontaktades Landsbygdsrådet med ny information från förstudien, fler utvecklingsfrågor och en förfrågan om att få presentera förstudiens resultat vid ett kommande Landsbygdsråd. Även svar på höstens frågor efterlystes. Ordförande svarade då bla följande:

-Det kommunala Landsbygdsrådet är ett forum för dialog och utbyte mellan politiker och byarepresentanter från Bodens byar.

-Frågan om handlingsplan för att uppfylla kommunens strategiska mål i Brännbergsområdet, respektive statistik kring antal barn i en by är därmed inte frågor för Landsbygdsrådet, utan hanteras av kommunens tjänstepersoner.

-Anledningen till att du som projektledare för "förstudie Brännberg" inbjöds till att presentera projektet vid ett av Landsbygdsrådets möten var att kommunen är medfinansierad i projektet och att avsikten med din medverkan var att sprida information via Landsbygdsrådet om att det är en möjlighet även för andra byaområden att ansöka om projekt där kommunen är medfinansierad (vi har även haft medverkan från kommunens ansökningsansvarige vid ett tidigare Landsbygdsråd för att ytterligare peka på denna möjlighet).

-Själva resultatet från förstudien är därmed av mindre intresse för Landsbygdsrådet som helhet, men när det finns en slutrapport från förstudien ser jag naturligtvis gärna till att den distribueras till Landsbygdsrådets ledamöter.

Därefter kontaktades kommunens tjänstemän för att få fram fler svar, både statistik och handlingsplan kopplad till den strategiska planen.

22 april 2025 svarade kommunens Samhällsstrateg:

-När det gäller handlingsplaner (exempelvis fördjupade översiktsplaner) för olika områden i kommunen kopplat till visionen det goda livet har vi inget politiskt uppdrag i nuläget avseende Brännberg. Planen framåt är att lägga en planering för vilka områden och tidplan för dessa där handlingsplaner ska arbetas fram, som sedan kommunstyrelsen godkänner.

Allteftersom förstudien pågått har **alla typer av intressenter i området bjudits in för att ges möjlighet att lämna förslag och önskemål om bygdens utveckling**, både invånare, ättlingar, fastighetsägare som bor på annan ort, och utflyttade bybor. Alla med en relation till bygden är ambassadörer och kan på olika sätt bidra i områdets utveckling.

En digital enkät underlättade insamlingen av information och spreds via SMS och Facebook. Kvinnor under 60 år har varit en prioriterad målgrupp då de är färre än männen och ofta förbisets i historien och i landsbygdsutvecklingen. 9 kvinnor har bidragit med synpunkter och förslag.

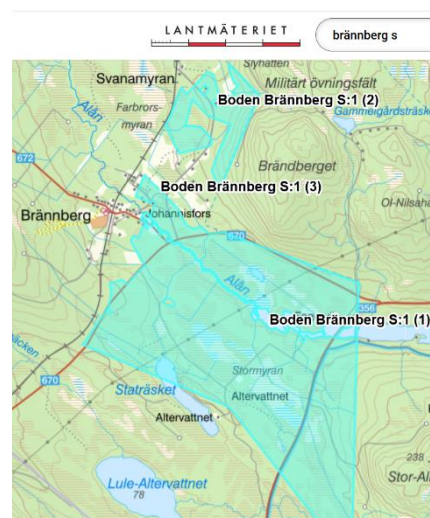
Ett 20-tal företag med intressen i Brännberg har kartlagts, intervjuats och bjudits in till möten och dialog.

- Euro Apartments, fastighetsägare av 4 lägenheter och en villa
- Norrbergs Kommunikation & Design
- AT Boden, ägare av f.d. Brännberg Trä
- Bothnia Bär, ägare av f.d. skolan
- CIAM, med rötter i Altervattnet
- Statera Nordic AB, nystartat bolag med rötter i Altervattnet
- Artic Skog, ägare av villa för uthyrning
- Ägare av enskilda firmor och lantbruksfastigheter Eman, R Hallman, A Hallman, L Karlsson, T Åström, E Wahlberg
- Stenvalls Skogar
- Sveaskog
- Staträsk Hillbilly Allservice AB, Statträsk
- Vikströms Grundmontering, med rötter i Hattjärn
- Sara Lindström Photography, Åkerholmen
- Brännbergs Gemensamhetsskog

Även Fagerström Inv & Realstate OY i Finland har sökts vid flera tillfällen då de äger en villa i byn. Tyvärr har inget svar erhållits.

Brännbergs Gemensamhetsskog med 7 delägare har kontaktats vid ett flertal tillfällen, bjudits in till möten och dialog, dock utan nämnvärd respons, trots både påringningar, mejl och sms. De äldsta delägarna deltog vid historiedagen men hänvisade därefter till de yngre representanterna. Gemensamhetsskogen äger mark vid byns infart, "byns skyltfönster", som också är historiskt värdefull då de första bosättningarna vid 1800-talets vattensåg fanns här.

Stor potential finns för att utveckla byns infart både gällande utseende, innehåll och eventuellt företagande.

Utifrån dialogen med ett par av företagen ordnades en **husvisning 21 april 2024** då Euro Apartments signalerat att de ville sälja sina hus i byn. I den f.d. lärarbostaden finns 4 lägenheter, 2 st 3 r.o.k. med öppenspis och 2 st 2 r.o.k. samt en stor källare och en stor tomt i söderläge. Huset har stått tomt i flera år och är en outnyttjad resurs i byautvecklingen. Ägaren talade om att annonsera ut fastigheten vilket ännu inte skett. Vid förnyad kontakt med ägaren 3 mars 2025 upprepades att huset fortfarande är till salu eller möjligt att hyra. De som är intresserade uppmanas att kontakta ägaren.

7 oktober skickades ett brev till Gemensamhetsskogen med förslag och förfrågan om verksamhet och företagsutveckling som påverkar byns infart/skyltfönster. En attraktiv infart till byn påverkar bilden av bygden, fastighetspriser och trivsel.

8 oktober 2024 genomfördes en näringslivsday där representanter för Bodens och Älvsbyns näringslivskontor bjöds in. Magnus Sundling, Boden Business Park och Sofia Lundberg Näringslivsutvecklare vid Älvsbyns Kommun deltog tillsammans med företag och byaföreningens representanter. Även Matilda Lundström EDEK deltog.

Syftet var att visa upp vilka företag som finns i bygden, få veta mer om deras behov och verksamhet samt hur kommunerna kan stödja näringslivsutvecklingen. Det är även viktigt att träffas och lära känna varandra bättre för att kunna öka utbyte och samverkan.

14 november hölls en inspirationsföreläsning av Hansi Gelter, Guide Natura om utvecklings- och affärsmöjligheter med vandringsleder. Vandringsleder kan fylla många syften både för folkhälsa och företagande och ett visst intresse för detta hade noterats innan. 19 personer deltog.

19 januari ordnades ett möte om Odling av mat, självförsörjning och krisberedskap. Vad kan vi odla i området mellan Boden och Älvsbyn? Tanken var att förmedla inspiration, inventera intresse och vilka odlare som finns i området. Temat valdes utifrån höstens insamlade information om intressen och önskemål samt att självhushållning och krisberedskap är högaktuellt i samhällsdebatten.

Syftet med träffen var också att stimulera intresse som kan leda till mer företagsamhet och kommersiell verksamhet på sikt. 20 engagerade deltagare från både Laduberg, Alträsk, Bredsel, Österby och Brännberg deltog.

Vid **byaföreningen Bärkrafts årsmöte 23 februari** uttrycktes farhågor om att **Försvarmakten** blockerar all utveckling i området. För att få fram fakta så kontaktades Bodens Kommuns chef för Bygg & Miljö samt Försvarmakten. De säger att det inte finns några generella restriktioner för byn Brännberg som ligger utanför detaljplanerat område, men beroende på objekt och karaktär behöver vissa ärenden remitteras för bedömning, tex höga objekt då Försvaret har behov av hindersfrihet.

"Myndigheten kan inte på förhand uttala sig kring exakt var sådana platser finns utan det görs en enskild analys i varje t.ex bygglovsärende. Rådande lagstiftning och ansökningsförfarande gäller och Försvarsmakten är remisspart till kommunen. Kommunen tar beslut om bygglov ska beviljas eller avslås."
Vid Alån gäller strandskyddsreglerna med 100 meter, ett regelverk som nu är under förändring. Det kan finnas möjlighet till dispens från strandskyddet i vissa fall.

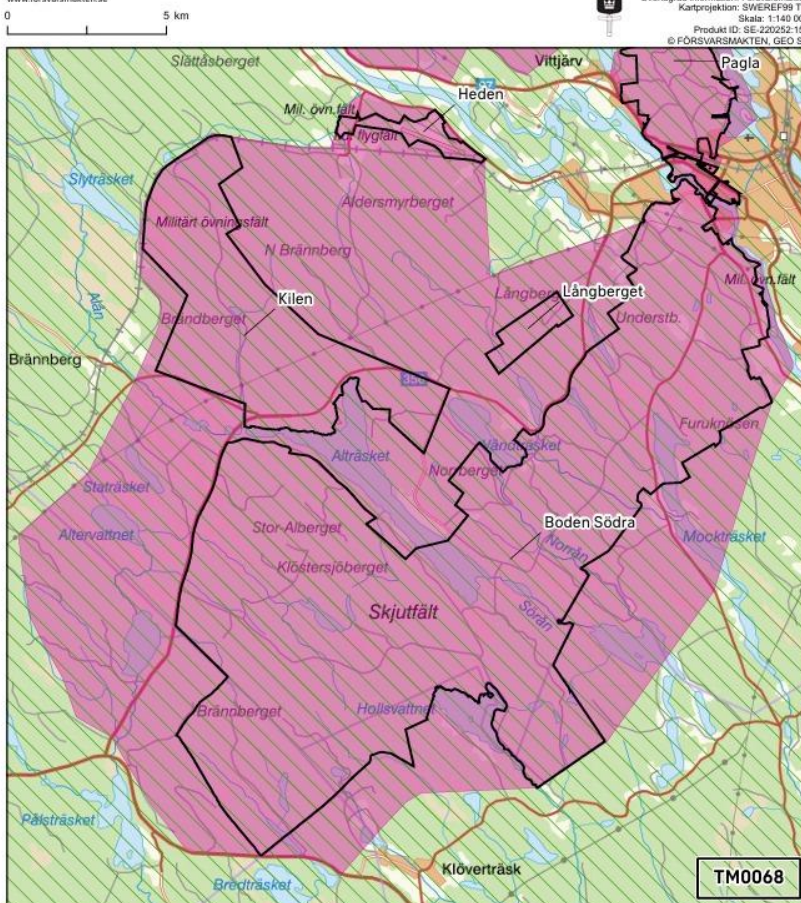
Mer information om Försvarsmaktens riksintressen för totalförsvarets militära del i Norrbottens län 2023 inklusive kartor finns här: <https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/forsvarsmakten-i-samhallet/samhallsplanering/riksintressen>

RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL BODENOMRÅDET - TM0068

Kommun: Boden, Älvsbyn, Luleå, Piteå - Län: Norrbotten

För mer information om riksintresset samt tillhörande påverkansområden, se värdebeskrivningarna samt www.forsvarsmakten.se

Producerad av Försvarsmakten Geo SE
Bakgrundskarta: Topografiska Webbkartan, skildrad från GULN (Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarsmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:140 000
Produkt ID: SE-220252-156
© FÖRSVARMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9 § andra stycket MB

□ Riksintresse på land

Påverkansområden

□ Område med särskilt behov av hinderfrihet

□ Påverkansområde för buller eller annan risk

AP5 Presentera och diskutera förstudiens insamlade material vid en workshop

Inför ett avslutande event i mars förbereddes allt insamlat material i form av en önskelista med utvecklingsförslag samt det historiska materialet som exponerades på vikkväggar.

För att göra evenemanget ännu mer attraktivt och visa på bygdens kreativitet och skaparkraft bjöds hantverkare och konstnärer in att visa sina alster.

Representanter för Brännbergs Idrottsförening och Vitträskets fisketurism bjöds in för att presentera sina verksamheter och delta i dialogen om utvecklingsmöjligheter.

30 mars 2025 genomfördes avslutande workshop i byalokalen med utställning, historia, hantverk, mingel, lokal information och dialog.

Kvällen avslutades med ett grupparbete där tre grupper diskuterade, prioriterade och kompletterade listan med inlämnade synpunkter och förslag. Bygden har nu ett underlag som visar vad människor i området har för intressen och önskemål, vilket kan utgöra plattform för fortsatt dialog och utveckling. Förhoppningsvis också med hjälp av projekt som verktyg för utveckling.

AP6 Projektsamordning, kommunikation, ekonomi, resor

Under förstudiens gång har arbete löpande pågått med planering, samordning, dialog, uppföljning, kommunikation och uppdatering av webbsidor.

21 mars 2024 gav projektledaren **förhandsinformation** om förstudien vid ett **byacafé** i Brännberg.

4 april 2024 hölls ett **informations- och dialogmöte** i **Brännberg**, där förstudien presenterades.

14 maj 2024 presenterades förstudien för **Bodens Landsbygdsråd** vid ett möte i Gunnarsbyn.

15 maj 2024 startades en **FB sida** för projektkommunikation och publicering av historiskt material, se www.facebook.com/Brannberg

26 september 2024 hölls ett möte med **byaföreningen Bärkrafts styrelse** för att förtydliga vad förstudien handlar om och för att utveckla dialogen med byaföreningen.

Förstudien kommuniceras också på webbsidorna <https://www.kreativabyar.se/projekt>

och <https://cewaro.se/forstudie-brannbergs-historia-nu-tillgangliga-resurser-och-naringsliv-som-plattform-for-en-hallbar-utveckling>

Hur har aktiviteterna anpassats utifrån målgruppens behov och hur har de varit involverad i aktiviteterna?

6 mötestillfällen har ordnats lokalt i Brännberg, för att synliggöra de resurser som finns och för att uppmuntra till personliga möten och dialoger med syftet att lära känna varandra bättre, stärka samverkan, sprida/dela ny kunskap och inspiration. Temamötena om vandringsleder och odling valdes utifrån inventerat intresse.

Till insamling och spridning av den intressanta historien, projektinformation och inbjudningar har byns befintliga Facebook-grupp "Stolt Brännbergare", epost, SMS, Messenger och projektets Facebook-sida nyttjats. Allt för att nå så många som möjligt. För att underlätta fler intervjuer med insamling av åsikter och önskemål har en digital enkät ordnats, enkel att fylla i.

Ett 80-tal personer bosatta i byn, husägare och ättlingar har deltagit i de olika aktiviteter som förstudien genomfört.

Vilka av de 17 globala hållbarhetsmålen bidrar projektet huvudsakligen mot och hur främjar projektet en hållbar utveckling i Norrbotten?

Intresse för lokal odling av mat och ökad självförsörjning har identifierats och därför hölls en nätverks- och inspirationsträff 25-01-19. Norrbottens självförsörjningsgrad för livsmedel är endast 24% vilket inte räcker vid en kris.

Intresse för natur, motion och hälsa har identifierats vilket resulterade i en föreläsning av Guide Natura 25-11-14 om olika möjligheter med vandringsleder.

2024-11-05 mejlades fråga till Bodens Kommun om reningsverkets funktion och vilka prover och analyser som görs innan avloppsvattnet släpps ut i Aleån. Kommunen svarade: *Slam från mindre reningsverk körs till Svedjans reningsverk för rötning och avvattning. Analyser finns bara på slammet i Svedjans reningsverk. Reningsmetoder som används för Brännbergs reningsverket, ett VBB VIAK verk: Mekanisk rening med step screen 2mm. Kemisk rening med pax xl 100. Biologisk rening luftning AS. Analyser av vattnet som görs innan det kommer ut i Aleån är: BOD7, COD, Fosfor totP, Kväve totN, Susp, Temp och PH. Prover och analyser av Aleåns vatten just utanför/nedanför reningsverket finns inte.*

Informationsspridning och dialog om potentialer och möjligheter för att utveckla mer och långsiktigt hållbart företagande i bygden har genomförts. Arbetstillfällen och ekonomisk tillväxt gynnas av lokala företag och företagsamma människor som kan stärka den lokal ekonomin.

2024-09-02 mejlades Landsbygdsrådet med frågor om hur kommunen för Brännbergsområdet avser uppnå målen i kommunens strategiska plan för 2025-2027 angående visionen om det goda livet, mål och utvecklingsområden. Särskilt med fokus på infrastruktur och barnomsorg som viktig grund för ett attraktivt område. Efter påminnelse kom svar 7 april 2025 med en hänvisning till kommunens tjänstepersoner.

Vid intervjuer och i enkäter har frågan ställts om den svarande känner till de globala målen och samhällets hållbarhetsmål. Endast några enstaka svaranden vet vad målen handlar om. Kunskapshöjande insatser behövs. Vid odlarträffen i januari berördes de ekologiska hållbarhetsmålen lite extra. I dialog med byaföreningens styrelse, epost och vid föreningens årsmöte har den sociala hållbarheten i form av yttrandefrihet, demokrati och alla människors lika värde berörts.

Beskriv hur projektet arbetat för att bidra till en hållbar ekologisk utveckling i Norrbotten.

Upprepad kommunikation om vilka hållbara branscher som passar att utveckla i Brännbergsområdet, bla småföretagande och hantverk utifrån platsens resurser, historia och förnybara biobaserade material tex livsmedelsproduktion från odling, betesdjur, vilda växter, förädling av olika biomassor som trä, biprodukter från jord- och skogsbruk, turist- och besöksnäring med paketering av unika upplevelser i naturen och med hjälp av platsens historia, tex vandring, båtfärd, cykling, guideturer, boende måltidsupplevelser, besök i museum.

Möjlig utveckling av en modern hållbar regenerativ byamodell med självförsörjning av livsmedel och energi i ett ekologiskt cirkulärt system (tex med hjälp av betesdjur, växthus, pyrolys, biomassa/sly, termisk och fotosyntesbaserad energilagring, mekaniska lösningar mm). En modell baserad på byns historia med Sveriges första kolonat fast i modern tappning.

Även servicetjänster, distansarbete och ny järnvägsstation med pendeltågstrafik mot Älvsbyn-Piteå och Boden-Luleå har belysts.

Outnyttjade resurser har kartlagts och presenterats: fotbollsplan, färnväg, industriområde, odlingsmark, skog, natur, Alån, vatten, skogs- och odlingsvägar, stigar, lokaler som fd skola, fd lärarbostad, byalokal, fd Brännberg Träs kontor och panncentral, människors kompetenser. Återbruka befintliga resurser istället för att slösa med att bygga/skapa nya vilket kan tära på ekosystemet i onödan.

Beskriv hur projektet arbetat för att bidra till en hållbar social utveckling i Norrbotten.

6 öppna möten har hållits där människor fått möjlighet att träffas, föra demokratiska samtal och lära känna varandra bättre.

Beskriv hur projektet arbetat för att bidra till en hållbar ekonomisk utveckling i Norrbotten.

I dialogen med målgrupperna har möjligheter för företagande och olika typer av branscher belysts vilka alla kan bidra till en stärkt lokal ekonomi. Även byaföreningens ekonomi kan stärkas genom marknadsföring och ökad uthyrning av byalokalen samt olika arrangemang, vilket kommunicerats vid särskilt möte med byaföreningens styrelse.

Behöver projektet stöd eller vägledning i projektets fortsatta hållbarhetsarbete?

Nya projekt eller insatser behövs för folkbildning om hållbarhet och Agenda 2030 då det visat sig att kunskapsnivån i ämnet är låg hos människor i området.

Beskriv inköp av tjänster och varor under aktuell rapporteringsperiod. Hur har köpen konkurrensutsatts? Ange vilken utförare ni köpt tjänster av, en beskrivning över vilken vara eller tjänst ni köpt och upparbetad kostnad.

CEWARO AB har levererat projektledning och genomförande av projektplan.

Byaföreningen Bärkraft har hyrt ut möteslokal.

Uddens Hembageri och lokala butiker har levererat fika till genomförda möten.

Riksarkivet har sökt i arkivet och levererat historiskt material.

Ram & Reklam har levererat affischer/skyltar till historisk utställning.

Kontorsteknik har levererat printat material/affischer till historisk utställning.

Glommersbär har levererat närproducerad blåbärsjuice och marmelad till slutkonferensen.

I de fall som alternativa leverantörer har funnits har en kostnadsjämförelse gjorts.

Redogör för vilka insatser som har gjorts för att sprida projektets verksamhet och erfarenheter. Beskriv hur Region Norrbottens medfinansiering har synliggjorts i enlighet med det allmänna villkoret i beslutet.

Projektet har presenterats vid byacaféer, egna träffar, för Bodens Landsbygdsråd i Gunnarsbyn 14 maj 2024 och digitalt via mejl, webbsidor och Facebook. Alla inbjudningar och presentationer som hållits vid de olika träffarna har innehållit information om vilka finansiärer som möjliggjort förstudien. Resultatspridning och finansiärer har synliggjorts löpande via Facebook och webbsidorna.

Vilka synergier finns eller har skapats mellan projektets verksamhet och andra projekt och insatser?

Kontakt togs inledningsvis med Bodens Landsbygdsråd med förhoppning om en god dialog och utbyte mellan byar. Projektet fick presentera sig vid möte i Gunnarsbyn i maj men inget utrymme för dialog gavs. Näringslivskontoren i Boden och Älvsbyn samt alla företag med intressen i bygden bjöds in till näringslivsdagen i oktober.

Projekt Charm och 2000m2 i Älvsbyn www.charminorr.se bjöds in till odlarträffen i januari där de presenterade sin verksamhet och deltog i dialogen.

Representanter för Brännbergs Idrottsförening och Vitträskets fisketurism bjöds in och informerade om sina verksamheter vid det avslutande dialogmötet 30 mars 2025.

Via kontakten med Boden Överluleå Forskarförening har en föreläsning om bygdens historia bokats till 22 maj 2025 i Boden.

Beskriv vilka effekter projektet resulterat i hos målgruppen och i Norrbotten på kort sikt?

Ny kunskap och nya idéer har diskuterats och spridits. Människor som tidigare inte kände varandra har träffats. Alla insamlade förslag och synpunkter har genererat en "önskelista", ett underlag för fortsatt utvecklingsarbete i området och hos målgrupperna. Önskelistan har prioriterats vid förstudiens avslutande workshop vilket innebär att deltagarna vill börja med dessa insatser men tyckte överlag att alla inlämnade förslag var bra. Se nedan.

Målet är att förstudiens resultat och erfarenheter kommer användas i ett genomförandeprojekt där intressenter i bygden kan jobba vidare med konkret och praktisk utveckling.

Framförda önskemål, behov och visioner för Brännbergs utveckling

(Synpunkter från ett 20-tal företag plus ett 10-tal övriga intressenter via intervjuer, enkäter och dialog.)

Mer kollektivtrafik, både buss och på sikt tåg. Inte bara för skolbarn utan också för arbetspendlare och gods.

24 Älvsbyn - Brännberg - Boden

DAGAR	Helgfri Måndag - Fredag						
ANMÄRKNINGAR	S	S	S	S	S	S	S
Älvsbyn Resecentrum	05.50	06.50	08.05	14.00	15.30	16.10	17.30
Älvsbyns Skolorråde				14.02			
Älvsbyn Kommunhuset	05.53	06.53	08.08	14.03	15.33	16.13	17.33
Älvsbyn Turistgatan	05.56	06.56	08.11	14.06	15.35	16.15	17.35
Krokträsk	06.04	07.04	08.19	14.14	15.44	16.24	17.44
Laduberg	X	X	X	X	X	X	X
Brännberg Byn		07.16					
Brännberg Vsk väg 356	X	X	X	X	X	X	X
Vändträsk väg 356	06.24	07.30	08.39	14.34	16.04	16.44	18.04
Heden Skola		07.40					
Boden Garnis	06.35	07.52	08.52	14.47	16.17	16.57	18.17
Boden Medborgarplatsen	06.41	07.56	08.56	14.51	16.21	17.01	18.21
Boden Resecentrum	06.45	08.00	09.00	14.55	16.25	17.05	18.25

Anmärknings

S) Trafikeras ej 2025-06-16 -- 2025-08-17.

24 Boden - Brännberg - Älvsbyn

DAGAR	Helgfri Måndag - Fredag						
ANMÄRKNINGAR	S	S	S	S	S	S	S
Boden Resecentrum	05.50	07.00	08.05	14.10	15.05	16.30	17.10
Boden Medborgarplatsen	05.54	07.04	08.09	14.14	15.09	16.34	17.14
Boden Garnis	05.58	07.08	08.13	14.18	15.13	16.38	17.18
Heden Skola				14.25			
Vändträsk väg 356	06.10	07.20	08.25	14.40	15.25	16.50	17.30
Brännberg Vsk väg 356	X	X	X	X	X	X	X
Brännberg Byn				14.53			
Laduberg	06.30	07.40	08.45	15.03	15.45	17.10	17.50
Krokträsk	X	X	X	X	X	X	X
Älvsbyn Turistgatan	06.40	07.50	08.55	15.15	15.55	17.20	18.00
Älvsbyn Kommunhuset	06.42	07.52	08.57	15.17	15.57	17.22	18.02
Älvsbyns Skolorråde		Xa					
Älvsbyn Resecentrum	06.45	07.55	09.00	15.20	16.00	17.25	18.05

Anmärknings

a) Endast avstigande

S) Trafikeras ej 2025-06-16 -- 2025-08-17.

Giltig 24-12-15 – 25-12-13

I dagsläget från byacentrum:

kl 7.16 till Boden. Från Boden till Brännberg kl 14.10.

kl 7.16 till Älvsbyn via byte vsk väg 356

kl 14.53 till Älvsbyn. Från Älvsbyn till Brännberg kl 6.50 och kl 14.00 m byte vsk väg.

EJ sommartid! Bättre förbindelse med Älvsbyn än Boden!

- Agera för **ringbilar** på övriga tider.
- Agera för **pendeltågstrafik** Brännberg tur och retur mot Älvsbyn-Piteå och Boden-Luleå, inkl godshantering.

Fler fiberanslutna hus, även på norra sidan av Aleån, och till lägre kostnad

- Samordna o kommunicera med kommunen, <https://www.bodensstadsnat.se>

Bättre mobiltelefonförsäkring

- Ställ in wifi-samtal i mobilen för alla med smart telefon och wifi kopplat till bredband.
- Fler åtgärder? Många försök har gjorts genom att påtala problemet för Telia och i media.

Utdelning av dagstidningar

- Verka för att dagstidningar åter ska delas ut i området. Landsbygdsbor diskrimineras och allmänbildningen riskerar att minska då flödet av digital information är svårt och stort att orka med för många, särskilt äldre människor.

Förutsättningar för barnfamiljer. Barnomsorg som fungerar även för hem- och distansarbete

- Träff med byns barnfamiljer, dialog om bästa lösning.
- Fixa lekpark, tex vid byalokalen eller fotbollsplan

Ett välvårdat landskap runt byn, särskilt infarten som är byns ansikte utåt. Påverkar fastighetspriser och attraktionskraft!

- Vad kan motivera markägarna / Gemensamhetsskogen att engagera sig eller i alla fall delta i en dialog? Kan ett markrestaureringsprojekt med extern finansiering vara möjligt?

Bättre nyttjandegrad av befintliga hus. Fler välvårdade hus ger större attraktionskraft.

- Annonsera ut lediga hus/boenden? Målgrupper?

Fler företagsetableringar / företagsutveckling

- Söka upp och **marknadsföra** byn, skapa **attraktivitet** för företag med passande profil.
- **Stimulera till mer småföretagande** i området, även kooperativa och distansarbetande.
- **Förädling av biomassa, tex all sly** som finns att röja som skulle kunna omvandlas till olika produkter att sälja tex ved, träkol/biokol, flis, förbrukningsartiklar, hantverk etc.
- Fler **skogsbaserade företag**
- Bättre och mer **flexibel elanslutning** (service av nätägaren Vattenfall) för verksamhet som kräver sådant.
- Potential för produktion av **förnybar energi** med biobränsle och solceller.
- **Naturturism** med vandrings-cykel-hästleder förbi byn och som går mellan Pite och Lule älv.

Underhålla och bibehålla odlingsmarken i hävd. Helst för någon form av livsmedelsproduktion men absolut som krisberedskap.

Passande verksamheter på byns odlingsmark kan vara vall/foder till djur, betesdjur som nöt, får, getter och hästar. Även odling av potatis, grönsaker, bär, rörfen och vissa spannmålssorter fungerar.

- Fortsätta träffas i det odlarnätverk som grundades vid en träff i januari. Utveckla aktiviteter som stimulerar till mer odling.
- Inspirationsföreläsning om att hålla får och höns
- Ta fram en lokal beredskapsplan som möjlighet för samverkan och gemenskap

Paketera och presentera den intressanta historien och naturen

- Bilda arbetsgrupp, planera och fixa en vandringsled, tex via ett projekt som ger finansiering
- Skylta upp en historiestig med info om vattensågen i Johannisfors, första bostället vid Rutqvists/Johannisfors, rälsen från båtlaning till järnvägsstation, gamla skolan, kolonaten, kronotorpen, försöksgården, butikerna, idrottsföreningen, såg och träförädling m Brännbergskojan etc.
- Naturturism, försäljning av hållbara event och guideturer enligt koncept
www.naturturismforetagen.se

Ordna fler mötesplatser/sociala aktiviteter

- Bokcirkel
- Keramikkurs, hur lösa keramikugn?
- Bakluckeloppis / Loppis / Gårdsloppis
- Majbrasa
- Barnaktiviteter
- Bingo
- Middagar
- Hockey- och/eller travkvällar
- Fisketävling
- Trädgårdvisning
- Sommarcafé / Gårdscafé / Byacafé
- Musikevenemang, konserter, allsång
- Teaterföreställningar
- Intressanta och inspirerande föreläsningar
- Kurser om odling och självförsörjning
- Gemensamma bakdagar i bagarstugan, kanske bröd till försäljning?
- Aktiviteter på fotbollsplan, tex fotboll, brännboll, sommarevent

Digital och delvis bemannad servicebutik med café/mötesplats och tankstation med bla HVO-diesel (se tex www.energifabriken.se/hvo100) och snabbbladdare för elbilar.

- Bilda arbetsgrupp för sådan utveckling. Insamling av fakta om vad som krävs och hur man gör. Samverka med de som redan är igång.
- Ett enklare steg inledningsvis kan vara ett sommarcafé med extern marknadsföring och attraktiva kulturinslag.

Motion, hälsa, träning

- Renovering av elljusspåret eller etablering av ny slinga, för motion, hundpromenader, skidspår.
- Organisera gemensamma promenader.
- Utveckla och marknadsföra byns träningslokal/gym.
- Aktiviteter på fotbollsplan

Bättre marknadsföring av byns resurser och attraktioner, info till bybor, besökare/turister.

- Instagram / webb / FB-sida www.facebook.com/brannberg
- SMS-grupp för byaintressenter

Prioriteringar vid förstudiens slutevent 25-03-30

Vid förstudiens avslutande tillställning 30 mars 2025 fick kvällens deltagare diskutera inlämnade förslag och prioritera vad de tyckte var viktigt och vad de kunde tänka sig att engagera sig i.

De tre grupperna framförde följande:

- Ordna namninsamling, lista med underskrifter för att påverka kollektivtrafiken så att fler bussar kör in i byn.
- Fiberkabel till hushåll på norra sidan om Alån (14-15 hus). Ev kan Thomas Åström inventera intresse och samordna insats.
- Undersök vad mer som går att göra för att förbättra mobiltäckningen.
- Utveckla/märka upp/underhålla slinga/spår/stig för motion, promenader, löpning, skidåkning.
- En lekplats och mötesplats för barnfamiljer i byn (som kommunen tar ansvar för pga alla regler). Gunilla Ökvist ringer Bodens Kommun.
- Loppisar
- Trädgårdsvisningar
- Kurser om odling och självförsörjning
- Renovering av bagarstugans ugnsbål.
- Gemensamma bakdagar i bagarstugan och ev försäljning av bröd.
- Återupprätta skoterleder med utmärkning och karta. Conny Enberg undersöker möjligheter.
- "Dela-med-dig-dag", tex inom slöjd, fiske, handarbete mm
- Majbrasa vid gamla fotbollsplan/grusplan. Conny Enberg fixar
- Guidade turer med historieberättande.
- Guidade fisketurer

Beskriv vilka effekter projektet förväntas resultera i hos målgruppen och i Norrbotten på lång sikt?

På lång sikt har både invånare och externa intressenter upptäckt Brännbergsområdets potentialer vilket gjort att fler människor och företag flyttat in. Samhällsservice, infrastruktur och sammanhållningen i bygden har utvecklats i en mer hållbar och positiv riktning. Området mellan Boden och Älvsbyn har blivit mer attraktivt, levande och hållbart.

Vad har varit framgångsrikt och mindre framgångsrikt i projektets genomförande?

Gensvaret och uppslutningen var över förväntan för historiedagen 19 juli och odlarträffen 19 januari, vilket visar hur viktigt det är att identifiera de teman och frågor som människor är intresserade av samt hitta rätt rubriker och kanaler för kommunikation för att nå ut med inbjudan.

Det har varit oväntat svårt att tidseffektivt nå människor, både med inbjudan, förfrågan om intervjuer och enkätsvar. Många intressenter svarar inte i telefon, på sms, via Messenger eller epost.

Det visade sig vara en utmaning att få alla i byaföreningens styrelse att förstå syfte och målsättning med förstudien, trots upprepade presentationer och ett särskilt möte för att förtydliga intentionerna. En viss ovilja till förnyelse finns, samtidigt som önskemål om engagemang från yngre generationer och invånare i allmänhet efterlyses.

Dialogen via byns Facebook-grupp hämmas av att en enda administratör ska besluta om vilka inlägg som godkänns och även riskerar att inlägg fördröjs i väntan på godkännande.

Självinsikt hos vissa styrelseledamöter saknas om hur egna ageranden påverkar utveckling, stämning och sammanhållning i bygden. Vissa klagomål på byaföreningens agerande har framkommit vid intervjuer.

Ett gediget historiskt material har samlats ihop och kan utgöra grund för både företagsutveckling och kulturella insatser framöver.

Hur har projektets hållbarhetsarbete stärkt projektets resultat?

Projektet har visat att kunskapshöjande insatser behövs i bygden gällande Agenda 2030 och samhällets hållbarhetsmål. Förstudiens insamling av historiskt material för att återanvända och dra lärdom av, ligger helt i linje med hållbarhetsmålen. Även projektets fokus på att synliggöra outnyttjade resurser i form av hus, mark, kunskap, företag och människors kompetenser bidrar till resultatet. Ekologisk hållbarhet med markanvändning och vattenkvalitet samt lokal social och ekonomisk hållbarhet har också berörts och väckt nya tankar för framtiden.

Beskriv hur projektresultaten kommer att tas omhand efter projektslut.

Slutrapporten kommer spridas och användas som grund för ansökan och förhoppningsvis finansiering av ett eller flera projekt som kan genomföra aktiviteter eller åtgärder enligt förstudiens identifierade intressen och behov.

Sammanfatta de viktigaste slutsatserna och lärdomarna av projektet.

Geografi och bristande kommunsamverkan

Brännbergsområdet lider sedan lång tid tillbaka av att finnas i utkanten av Bodens Kommun och en mil närmare Älvsbyns tätort än Bodens. Ett ofta bortglömt område som missgynnas av ett bristande samarbete mellan kommunerna Boden och Älvsbyn. En ökad kommunsamverkan skulle kunna göra mycket för byarnas utveckling i geografin runt kommungränsen.

Effekten av bristande samhällsservice och infrastruktur på landsbygden

På grund av bristande samhällsservice (tex barnomsorg, kollektivtrafik, vägunderhåll, mobiltäckning, fullt utbyggd internetfiber) på landsbygden har invånare här fullt upp med att få vardagen att gå ihop. Tid och energi för engagemang i lokala utvecklingsaktiviteter är begränsad. Skattebetalare i olika delar av kommunen får inte en likvärdig service.

Brist på goda ambassadörer

Det finns flertalet människor som är negativa och sprider negativ information om bygden, kanske av okunskap eller besvikelse? Viss förklaring kan finnas i historien då bygden under lång tid varit utsatt för diskriminering inom kommunen och samhället generellt har monterat ned servicen på landsbygden. Nedläggning av friskola, kooperativ butik och träindustri under åren 2006-2010 samt utflyttning av människor har förmodligen påverkat framtidsstron.

Kommunikation och demokratiska samtal

All form av kommunikation är svårt i dagsläget när bruset av information och desinformation är så stort. Byns Facebook-grupp uppmuntrar inte demokratisk yttrandefrihet då en enda administratör ska godkänna allt som läggs ut, med risk för fördröjningar och begränsningar.

Bodens Kommun och Landsbygdsrådet

Landsbygdsrådets funktion har framstått som oklar då försök till dialog vid ett flertal tillfällen inte hörsammats. 2025-04-07 kom ett förtydligande från ordföranden att: - *Landsbygdsrådet är ett forum för dialog och utbyte mellan politiker och byarepresentanter från Bodens byar. Anledningen till att "förstudie Brännberg" inbjöds till att presentera projektet vid ett av Landsbygdsrådets möten var att kommunen är medfinansierad i projektet och att avsikten med medverkan var att sprida information via Landsbygdsrådet om att det är en möjlighet även för andra byaområden att ansöka om projekt där kommunen är medfinansierad. Själva resultatet från förstudien är därmed av mindre*

intresse för Landsbygdsrådet som helhet, men när det finns en slutrapport från förstudien ser jag naturligtvis gärna till att den distribueras till Landsbygdsrådets ledamöter.

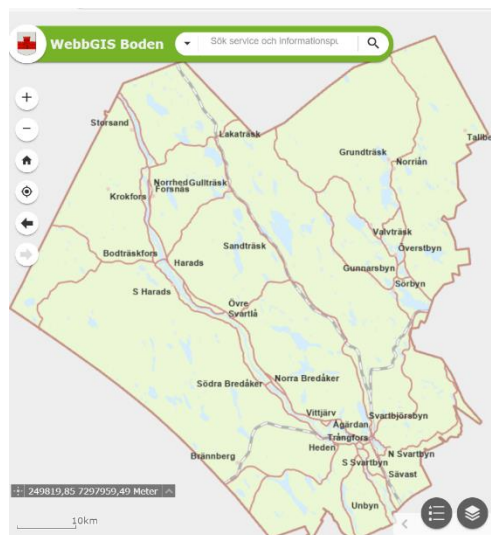
Det är anmärkningsvärt att ett Landsbygdsråd inte har intresse av alla typer av utvecklingsinitiativ och att en god dialog inte prioriteras. Rådet borde också intressera sig för de frågor som framförs och själva koppla in de kommunala tjänstemän som innehar svar, istället för att skjuta ifrån sig och hänvisa vidare. Hänskjuten fråga om handlingsplan för Brännbergsområdets utveckling kopplat till den strategiska planen fick vi svar på av kommunens Samhällsstrateg 22 april 2025 som sade:
-När det gäller handlingsplaner för olika områden i kommunen kopplat till visionen det goda livet har vi inget politiskt uppdrag i nuläget avseende Brännberg. Planen framåt är att lägga en planering för vilka områden och tidplan för dessa där handlingsplaner ska arbetas fram, som sedan kommunstyrelsen godkänner.
Varför hänvisar politiker till tjänstemän som hänvisar tillbaka till politiker? Här finns potential för förbättringar!

Den strategiska planen innehåller tex formuleringar och målsättningar om att ALLA BODENSARE och ALLA INVÅNARE ska ha "tillgång till" olika typer av service och miljöer. Det sägs också att kommunens service ska vara tillgänglig, jämlik och jämställd, fast här prioriteras tjänsteutbud vid kommunens servicepunkter Råne älvdal, Edeforsbygden och Undbyn-Avan.

<https://www.boden.se/samhalle-utveckling/landsbygden/servicepunkter>

Efter upprepade förfrågningar råder fortfarande oklarheter om vilket område Brännberg tillhör?

Det naturliga borde vara att området Vändträsk-Alträsk-Brännberg-Åkerholmen-Vitträsk fick en egen servicepunkt och att resurser tillsattes för en sådan.

Förhoppningsvis kommer landsbygdsrådet att utvecklas och förstå att dialogen med medborgare och olika utvecklingsinitiativ är viktig, vilket även samverkan med näringslivet är. Företagen bygger grunden för samhällsservice varför fokus på företag och näringsliv på landsbygden är av största värde. En utökad samverkan mellan Landsbygdsrådet och Boden Business Park/näringslivskontoret är viktigt för bygdens positiva utveckling.

Lärdomar från historien visar att:

Större industriella investeringar har en stor påverkan på samhällsutvecklingen, både på 1800-talet och i modern tid vilket kräver investerare och entreprenörer som törs göra något nytt, men som samtidigt tar stora risker. Bland andra Samuel Gustaf Hermelin, Kung Karl IV Johan, kung Oskar I och olika ägare av Gellivareverken och The Gellivara Company Ltd satsade mycket kapital i utvecklingen av gruvor och bruk (metaller) samt sågverksindustrins utveckling. Intressanta satsningar att jämföra med tex nu aktuella investering i Stegras stålverk i Boden.

Starkt påverkande faktorer som avgör lönsamhet och framgång är energiförbrukning, infrastrukturfrågor, hur råvaror kan fraktas till bearbetning och förädling, olika krigs påverkan på ekonomi och produkternas efterfrågan. Frågan är om dessa traditionella storskaliga initiativ och strukturer verkligen är förenliga med Agenda 2030 och ett framtida hållbart samhälle?

Behovet av människors försörjning och samhällsbidrag initierade ett experiment i Brännberg i form av Alträsk kolonisationsområde inom Alträsk kronopark i början av 1900-talet. Mark dikades och områden stakades ut för intresserade och mindre bemedlade men arbetsamma människor att bruka och bebygga under vissa villkor. Staten genomförde här ett test som lade grunden för kolonisationen av Norrland och som trots varierad kortsiktig framgång ändå genererade ett antal gårdar som ännu idag finns kvar och är bebodda. Experimentet var också tänkt att motverka emigration till Amerika. 1949 registrerades 18 kolonat som utlämnade, varav 13 med äganderätt.

Grundtanken att varje familj på en viss areal skulle kunna försörja sig och även bidra i samhällsekonomin borde vara högtintressant i dagens läge. Självförsörjande gårdar som kan recirkulera näring, bygga robusthet och krisberedskap samt leverera livsmedel och biobaserade material till andra i samhället är en modell som stämmer med nutida hållbarhetsmål och Agenda 2030.

Industrialiseringens utveckling som baserats på fossila råvaror och storleksrationaliseringar med få stora enheter behöver ersättas med en mer småskalig, över geografien spridd verksamhet, som kan fungera i samarbete med ekosystemet.

Den ursprungliga idén om självförsörjande kolonat, men som med modern kunskap och moderna metoder kan utvecklas till lönsamma, robusta gårdar som erbjuder en attraktiv hälsosam livsstil, borde vara av största intresse nu när samhället präglas av så många osäkerheter, ohälsa och yttre hot.

Forskning och utveckling bedrevs före 1950-talet via statliga försöksgårdar på landsbygden och ett stort antal kurser ute i byarna nära människor och produktionsresurserna. I Brännberg fanns Statens Försöksgård 1918-1957 vilket var en motor för utbildning och kunskapsutveckling. Även inom detta område har det mesta centraliserats vilket också resulterat i sämre resultatspridning och kontakt mellan forskning och företagande.

Ett tydligt exempel på den centraliserade modellens misslyckande är att Norrbottens självförsörjningsgrad nu är nere på ca 24%. Särskilt frilandsodlingen av potatis, bär och grönsaker har minskat rejält trots rådgivning och många projekt. Här behövs nya affärsmodeller och demokratisk resursfördelning för att kunna attrahera människor och öka produktionen.

En ny modell baserad på platsens förutsättningar med historiska erfarenheter, lokal kompetens och engagemang skulle kunna utvecklas i Brännberg!

Statens Försöksgård i Brännberg.

